

# Overdiagnostikk og overbehandling

Kurs i offentlig helsearbeid for LIS1 i Oslo og Viken



Fylkesmannen i Oslo og Viken



13. nov  
2019



# Overdiagnostikk og overbehandling

- Ole Henrik Krat Bjørkholt
- Ass. Fylkeslege i Oslo og Viken
- Spesialist i allmennmedisin
- Jobbet som fastlege i 10 år



En frisk pasient er en pasient  
som ikke er sjekket godt nok.

Du har en sjelden tilstand som kalles «frisk». For å være helt ærlig er jeg ikke helt sikker på hvordan vi skal behandle deg.



Foto:



# Overdiagnostikk og overbehandling

Kasuistikk:

En av dine pasienter, Egil, har bestilt time hos deg. Han er 42 år gammel, gift og 2 barn, har ingen kjente sykdommer og har ingen arvelige sykdommer av betydning. Han ønsker en «helsjekk», der absolutt alt utelukkes. «Better safe than sorry» sier han. «Man kan ikke ta sjanser når man har barn».

Sitt sammen 4 og 4 og diskuter følgende spørsmål, som gjennomgås i plenum etterfølgende:

1. Hva vil du spørre Egil om?
2. Hvilke undersøkelser vil du tilby, og hvorfor?
3. Bør leger etterkomme pasientønsker om helsesjekk? Begrunn svaret.



# Overdiagnostikk og overbehandling

**Overutredning:** Diagnostikk eller henvisninger som med høy sannsynlighet ikke vil gi betydningsfull informasjon.

Insidentalom i binyrer.

**Overdiagnostikk:** Diagnostikk av en tilstand som ikke har gitt symptomer og som heller ikke vil komme til å gi symptomer eller forkorte livet.

MR ved kortvarig og ukomplisert lumbago.

**Overbehandling:** Behandling som ikke gir nytte eller kan føre til mer skade enn nytte.

Antibiotika ved viral øvre luftveisinfeksjon.



# Overdiagnostikk og overbehandling

- Allergitestning matvarer, spesielt barn
- AB ved otitis media og asymptomatisk bakteriuri
- Div. billeddiagnostikk
- Div. blodprøver
- Gulp/oppkast spedbarn
- Helsekontroller
- Måling av kjønnshormoner
- Div. medisiner ved luftveisinfeksjoner
- Magesmerter hos barn
- Muskel-/skjelettsmerter
- Ryggsmerter
- Cervixcyt. Utover hvert 3. år
- Sovemedisiner
- UL i svangerskapet utover uke 17-19
- UL+CA125 som screening
- Diverse kreftmarkører (PSA, CEA, CA125)
- Åreknuter

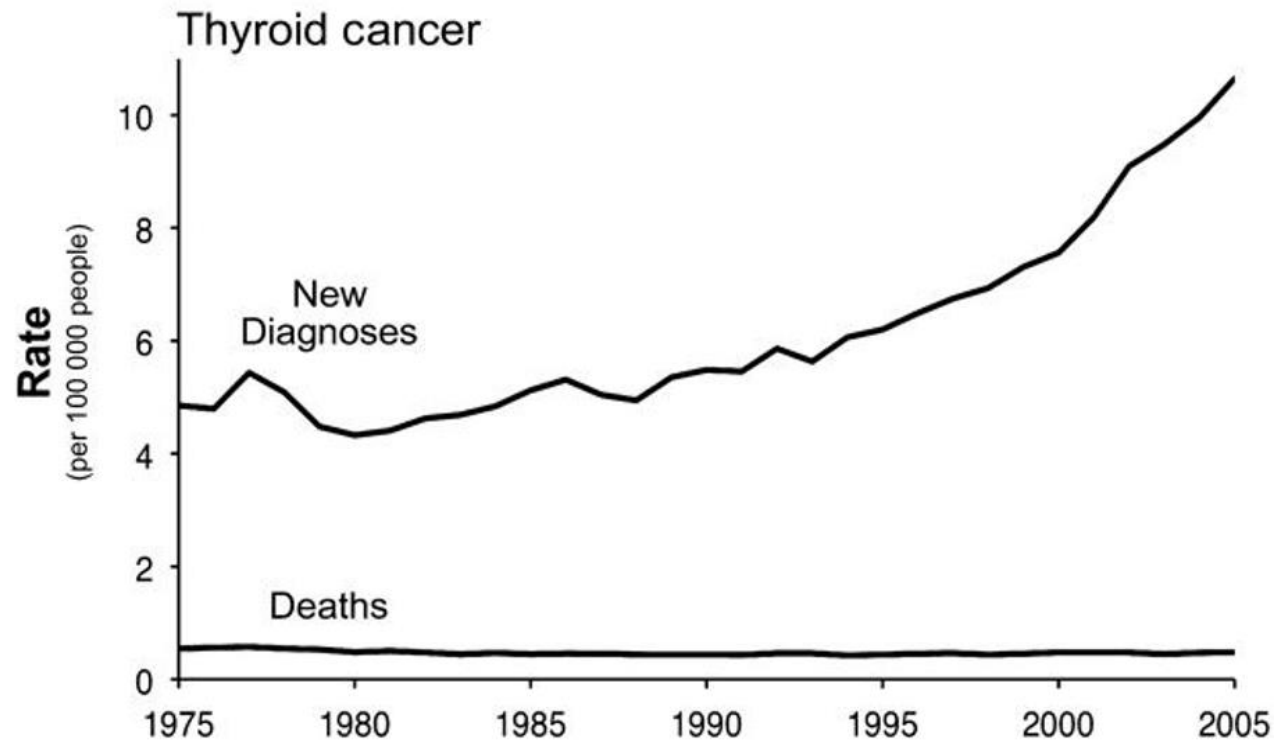


# Overdiagnostikk og overbehandling

- Hva er problemet?
  - Det koster penger. Alternativkostnad.
  - Det hjelper ikke.
  - Det kan skape helseangst
  - Det kan gi uhelse



# Overdiagnostikk og overbehandling

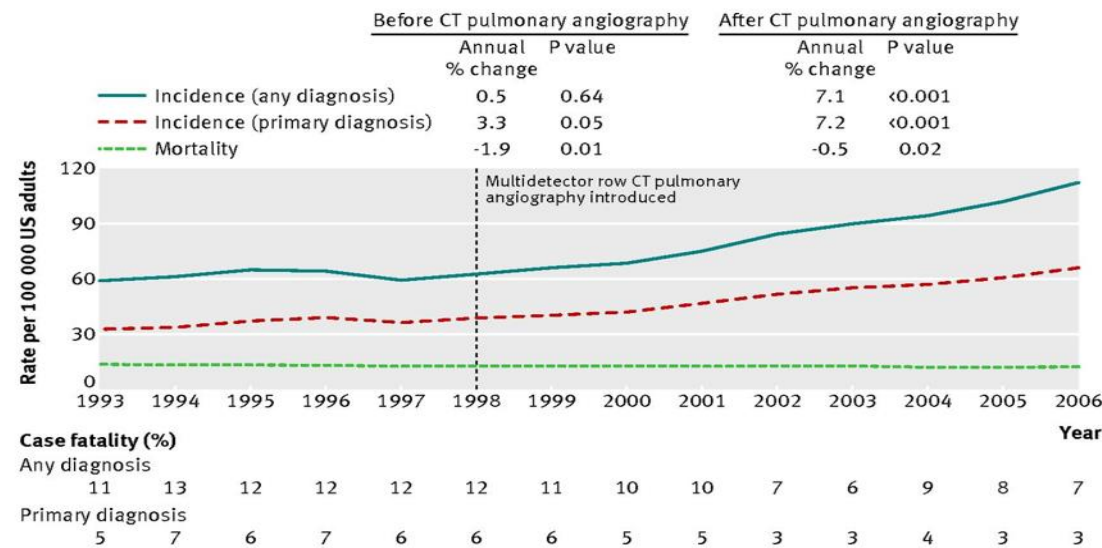






# Overdiagnostikk og overbehandling

Incidence, mortality, and case fatality of pulmonary embolism in United States, 1993-2006.26.



Wiener R S et al. BMJ 2013;347:bmj.f3368





# Overdiagnostikk og overbehandling

I en nylig publisert oversiktsartikkel i Cochrane, som inkluderer 251.891 pasienter i 15 ulike studier, ser vi at helsekontroller av friske mennesker ikke har noen signifikant effekt på morbiditet og mortalitet

Krogsbøll LT, Jørgensen KJ, Gøtzsche PC. General health checks in adults for reducing morbidity and mortality from disease. *Cochrane Database of Systematic reviews* 2019.



# Overdiagnostikk og overbehandling



**MER ER IKKE ALLTID BEDRE**

**#klokevalg**



# Overdiagnostikk og overbehandling

Gjør kloke valg:

<https://www.youtube.com/watch?v=38Zk4-IYQe8>



# Overdiagnostikk og overbehandling

## 4 pasientsspørsmål:

1. Hvorfor må jeg ta denne prøven eller behandlingen?
2. Hva er risiko og bivirkninger?
3. Finnes det et alternativ?
4. Hva skjer om jeg ikke gjør noe?



# Overdiagnostikk og overbehandling

Gruppeoppgaver med etterfølgende plenumsdiskusjon:

1. Hva kunne tale for og i mot at Norge fortsetter med mammografiscreening av kvinner mellom 50 og 69?
2. Kan tilsynsmyndighetene bidra til økt overdiagnostikk og overbehandling ved at legene frykter tilsynssaker? Hva kan evt. gjøres for å motvirke dette?



# Overdiagnostikk og overbehandling

Choosing wisely-sangen:

<https://www.youtube.com/watch?v=FqQ-JuRDkl8>

[www.fylkesmannen.no/ov](http://www.fylkesmannen.no/ov)

[www.klokevalg.org](http://www.klokevalg.org)

Takk for meg!

Ole Henrik Krat Bjørkholt  
Ass. fylkeslege  
olhbj@fylkesmannen.no



Fylkesmannen i Oslo og Viken

Facebook [fmov.no](https://www.facebook.com/fmov.no)  
Nettside [fylkesmannen.no/ov](http://fylkesmannen.no/ov)

